

Барамикова Т. В.,

Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ У СФЕРІ ТЕХНІКИ І ТЕХНОЛОГІЇ

Статтю присвячено проблемі формування іношомовної професійної комунікативної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей у процесі фахової підготовки.

Ключові слова: *іношомовна компетентність, міжпредметний підхід, іноземна мова, освітні стандарти, модель.*

The article deals with the problem of foreign language professional communicative competence forming in non-philological students in the process of professional training.

Key words: *foreign professional communicative competence, inter subject approach, foreign language, educational standards, model.*

Стаття присвячена проблемі формування іношомовної комунікативної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей з опорою на фахову підготовку. Поняття комунікативної компетенції ввійшло у науковий обіг у 1972 р. завдяки американському лінгвісту Д. Хаймзу [1] на протигагу теорії мовної компетенції Н. Хомського. Поступово розуміння комунікативної компетенції уточнюється та розширюється. Ш. Гез під вербально-комунікативною компетенцією розуміє здатність враховувати у мовленнєвому спілкуванні контекстуальну доречність і вживаність мовних одиниць для реалізації когнітивної та комунікативної функції [2].

Проблема ПКК фахівця залишається актуальною у зв'язку із розширенням міжнародних зв'язків, залучення більшої кількості різних фахівців до міжнародного спілкування і співробітництва. Висуваються нові вимоги до випускника вищої школи, серед яких, зокрема, володіння іноземними мовами. Реальне спілкування може відбутися лише за умов володіння всіма учасниками акту комунікації знаннями щодо норм поведінки, прийнятими в країні, яку представляє співрозмовник, тобто сформованої іношомовної компетенції.

Комунікативна компетентність передбачає засвоєння екстралінгвістичної інформації, необхідної для адекватного спілкування і взаєморозуміння, що неможливе без принципової тотожності загальних відомостей комунікантів про оточуючу дійсність. Іношомовному спілкуванню сприяє також оволодіння культурними нормами поведінки народу – носія мови. Іншими словами, у процесі навчання іноземної мови важливо залучати студентів до нової національної культури, побуту, традицій, соціальних

відносин, що сприятиме формуванню соціокультурної компетентності, для забезпечення можливості брати участь у міжкультурній комунікації.

З огляду на перспективу приєднання України до Болонської конвенції активно дискутуються проблеми іншомовної підготовки випускника. Рада Європи підтримує концепцію Європейської освіти, що заснована на ідеї спільного Європейського дому і відповідно, європейський світогляд має базуватися на знаннях європейської спадщини. Провідним інструментом об'єднання визнано мову стратегічним спрямуванням мовної політики на континенті є мультилінгвальність.

У цих умовах викладач іноземної мови стає одним з найбільш необхідних, а дисципліна “іноземна мова” – однією з пріоритетних. При цьому недостатня увага приділяється питанням формування іншомовної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей у процесі їх фахової підготовки.

Необхідно, на наш погляд, переходити до інноваційного навчання з залученням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, здійснення міжпредметної координації в навчанні професійно спрямованої англійської мови та фахових дисциплін.

Поняття іншомовна комунікативна компетентність студента нефілологічної спеціальності – це його здатність мобілізувати знання, вміння та навички, отримані в процесі вивчення іноземної мови, для пошуку, обробки і використання інформації в конкретній ситуації для вирішення конкретних професійних проблем у процесі міжкультурного спілкування.

Навчання іноземної мови за професійним спрямуванням треба розглядати як складову частину фахової підготовки студента.

Система формування у студентів нефілологічних спеціальностей комунікативної компетентності з іноземної мови, яка б відповідала Європейським освітнім стандартам, передбачає дотримання сучасних дидактичних та методичних принципів навчання іноземних мов, до яких може бути віднесено принципи інтерактивності, мовленнєво-мисленнєвої активності, контекстуалізації та раннього професійного спрямування навчання іноземної мови.

Інноваційне навчання професійного іншомовного спілкування орієнтується на створення умов для студентів займати активну та ініціативну позицію в навчальній діяльності, самому шукати відповіді на питання. Інноваційне навчання іноземної мови передбачає відмову від переказу навчальних текстів та інших репродуктивних методів навчання та перехід до продуктивного діалогічного спілкування, моделювання реальних життєвих ситуацій. Навчати мови – це не тільки давати знання про мову, а й навчити користуватися мовою як засобом спілкування, критично мислити, отримувати інформацію з усіх доступних джерел, оцінювати її, розуміти співрозмовника, формулювати власні думки.

Таким чином, йдеться про формування комунікативної компетентності студентів.

При компетентнісному підході у підготовці фахівців кінцевим результатом навчання є формування у випускників фіксованого переліку компетенцій, за наявності або відсутності яких і визначається якість їх підготовки. Тому розробка освітніх стандартів при компетентнісному підході повинна розпочинатись із побудови компетентнісної моделі фахівця. Термін “модель” походить з лат. *Modus* – міра, взірць, норма.

Ним позначають уявний, знаковий чи матеріальний образ оригіналу: відображення об’єктів і явищ у вигляді описів, теорій, схем, креслень, графіків тощо [3, с. 22].

Модель має дві групи узагальнених компетентностей. Одна з них – це пізнавальні, творчі, соціально-психологічні, особистісні компетентності, які визначають вимоги до соціально-психологічної підготовки випускників, формування у них розуміння науково-природничих принципів, ключових аспектів і концепцій в області відповідних напрямків або спеціальностей.

Друга група – це професійні компетентності за видами діяльності.

Кожна із компетентностей – це сукупність визначених вимог до здатності випускників вирішувати відповідні професійні і життєві проблеми.

До цільового компоненту моделі можна включити мету, завдання та принципи згідно дослідження. Метою є формування іншомовної професійної комунікативної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей. Згідно до поставленої мети були сформовані наступні завдання: формування мотивації до підвищення рівня іншомовної професійної комунікативної компетентності; формування якостей, здібностей і знань фахівця; розвиток знань, навичок та вмінь письмової та усної іншомовної комунікації в професійних цілях; розвиток комунікабельності; формування критичного мислення студентів.

Оскільки формування ІППК досліджується в контексті фахової підготовки студентів нефілологічних спеціальностей, то у запропонованій моделі представлено взаємозв’язок ІППК та моделі студента нефілологічної спеціальності як фахівця. При цьому в даній моделі відображається, що ІППК і модель спеціаліста є складовими фахової підготовки фахівця в сфері техніки і технології, без яких дана підготовка буде неповноцінною і не задовольнятиме а ні потреб суспільства, а ні особистості фахівця.

Ефективність запропонованої моделі залежить від дотримання певних умов реалізації цієї моделі, а саме: здійснення професійної спрямованості; організація освітнього середовища; компетентність викладача.

Аналіз матеріалів наукових конференцій, нормативних документів з освіти доводить необхідність для фахівця володіння іноземними мовами,

що розглядається як спосіб життя. Метою освіти визнано не знання іноземної мови, а вміння нею користуватися як засобом спілкування, критично мислити, отримувати інформацію з усіх доступних джерел, оцінювати її, розуміти співрозмовника, формулювати власні думки.

Отже, йдеться про формування комунікативної компетентності студентів.

Таким чином, головною метою освітнього процесу при застосуванні компетентнісного підходу у підготовці фахівців є розвиток особистісних, соціальних і професійних якостей студентів.

Ось чому розробка освітніх стандартів повинна розпочинатись із побудови компетентнісної моделі фахівця, усвідомлення необхідності застосування нових методів і підходів до модулювання освітнього процесу.

Література:

1. Hymes D. H. *On communicative competence*. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. – 213 p.
2. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объекта зарубежных методических исследований // *Иностранные языки в школе*. – 1985. – № 2. – С. 17-24.
3. Гусинский Э. Н. *Введение в философию образования* / Э. Гусинский, Ю. Турчанинова. – М.: Издательская корпорация “Логос”, 2000. – 224 с.